

Onderwerp: Politieke aandachtspunten van de Nederlandse Organisatie Aseksualiteit

Geachte lezer,

Op 24 oktober j.l. publiceerde Movisie in samenwerking met de Nederlandse Organisatie Aseksualiteit (NOA) de handreiking '10x vraag en antwoord over aseksualiteit'.¹ Dit document geeft brede informatie over aseksualiteit en bevat tips voor gemeenten en sociaal professionals. Het document geeft ook beknopt weer wat de status is van aseksuele personen binnen de Nederlandse wetgeving.

Naar aanleiding van de handreiking hebben we bij de NOA al meerdere vragen van politici en beleidsmakers gehad hoe zij kunnen helpen de positie van aseksuele mensen te verbeteren. Daarom hebben we dit uitgebreidere document opgesteld om onze specifieke politieke aandachtspunten (in willekeurige volgorde) verder toe te lichten. Wij willen de verschillende politieke partijen en ambtenaren bij de relevante ministeries oproepen om met deze punten aan de slag te gaan en ons te benaderen voor verdere uitleg.

1. Wetsvoorstel Strafbaarstelling conversiehandelingen

Eerder dit jaar gaven wij al een reactie² op het wetsvoorstel Strafbaarstelling conversiehandelingen. Hierin gaven wij aan te vrezen dat, met de toenmalige tekst, aseksuele mensen niet voldoende beschermd zouden worden tegen conversiehandelingen. Inmiddels is het wetsvoorstel en de bijbehorende memorie van toelichting aangepast. In principe is deze nu inclusief naar aseksuele personen die binnen religieuze context conversiehandelingen ondergaan.

Waar we ons echter nog steeds zorgen over maken is het inbegrip van de zogenoemde 'medische exceptie', zoals uiteengezet in de bijgewerkte memorie van toelichting:

Uit de jurisprudentie blijkt dat een arts die een beroept [sic] wenst te doen op de exceptie aannemelijk moet maken dat (1) de behandeling medisch geïndiceerd is met het oog op een concreet behandelingsdoel, (2) hij heeft gehandeld naar de geldende medisch-professionele standaard en (3) hij toestemming had van de patiënt.

Zoals omschreven in onze eerdergenoemde reactie (pp. 3-4) krijgen aseksuele personen meestal in de reguliere gezondheidszorg te maken met conversiehandelingen. Een arts zou bovendien aannemelijk kunnen maken dat de conversiehandeling medisch geïndiceerd is als die aseksualiteit niet interpreteert als een seksuele geaardheid, maar bijvoorbeeld als *hypoactive sexual desire disorder* (HSDD), zoals omschreven in de DSM (*Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders*). Ook zal een patiënt die niet van zichzelf weet dat die aseksueel is, of worstelt met zelfacceptatie, sneller met een behandeling instemmen.

Als gevolg hiervan zouden zorgverleners nog steeds zonder enige consequentie voor henzelf conversiehandelingen kunnen aanbieden aan aseksuele personen, die hier mogelijk fysieke of mentale schade aan overhouden.

¹ <https://www.movisie.nl/publicatie/nieuwe-handreiking-10x-vraag-antwoord-over-aseksualiteit>

² <https://aseksualiteit.nl/wp-content/uploads/2022/03/Reactie-wetsvoorstel-strafbaarstelling-conversiehandelingen-namens-NOA.pdf>

Graag zouden wij zien dat het aanbieden en uitvoeren van conversiehandelingen bij aseksuele personen binnen de reguliere gezondheidszorg (dus ook buiten religieuze context) expliciet als strafbaar wordt aangewezen in de begeleidende documentatie van de wet.

Verder viel het ons op dat, ondanks onze eerdere reactie hierop, het ‘onderdrukken’ van de seksuele gerichtheid in de memorie van toelichting nog steeds wordt vergeleken met ‘het veranderen naar een asexuele gerichtheid’ (p. 16). Dit is een stigmatiserende formulering die voorbij gaat aan het feit dat asexuele mensen ook slachtoffer kunnen worden van conversiehandelingen, en ook binnen religieuze context³ worden onderdrukt. Waarschijnlijk wordt hier ‘een celibataire levensstijl’ bedoeld. Dit staat los van asexualiteit, het ervaren van geen of weinig seksuele aantrekking.

Indien mogelijk zouden we graag zien dat deze formulering uit de memorie van toelichting verdwijnt. Verder willen we het belang van bewustzijn over asexualiteit benadrukken bij het opstellen van dit type teksten, zodat dit soort stigmatiserende onzorgvuldigheden in de toekomst worden voorkomen.

2. Wijziging Algemene wet gelijke behandeling (Awgb) en Wetboek van Strafrecht

Wij hebben vernomen dat er momenteel een wetswijziging in voorbereiding is voor de Algemene wet gelijke behandeling (Awgb) en het Wetboek van Strafrecht. Het voornemen is om hierin de term ‘hetero- of homoseksuele gerichtheid’ te vervangen door ‘seksuele gerichtheid’. In de conceptversie van de memorie van toelichting bij deze wijziging wordt asexualiteit expliciet meegenomen in de term ‘seksuele gerichtheid’. Op basis daarvan gaan we er vanuit dat asexuele mensen in de nieuwe, inclusievere formulering voldoende worden beschermd tegen discriminatie op grond van de seksuele geaardheid.

Ook wordt naast seksuele aantrekking, romantische aantrekking benoemd. Dit is van belang voor onze doelgroep, omdat veel asexuele mensen zich naast asexueel bijvoorbeeld ook identificeren als bi- of homoromantisch, en deze romantische oriëntatie ook bescherming verdient tegen discriminatie.

Wat echter niet geheel duidelijk is, is of aromantische personen (mensen die geen *romantische* aantrekking ervaren) door de nieuwe formulering worden beschermd. Aangezien de wetswijziging tot doel heeft aan te sluiten bij de huidige kennis en ontwikkelingen in de samenleving, zou aromantiek daar eigenlijk ook in moeten worden meegenomen.

Wij willen daarom vragen om de definitie van ‘seksuele gerichtheid’ in de begeleidende documentatie bij de wetgeving te verbreden en daarin ook aromantische gerichtheid, als een gebrek aan romantische aantrekking, te benoemen.

3. Asielwetgeving

In zowel de handreiking ‘10x vraag en antwoord over asexualiteit’ als in onze reactie op het wetsvoorstel Strafbarestelling conversiehandelingen verwijzen we naar een zaak waarbij een asexuele vluchteling uit Algerije asiel aanvroeg in Nederland omdat hij vanwege zijn asexuele geaardheid en weigering te trouwen met zijn nicht werd bedreigd door zijn familie. Interessant aan deze zaak is dat het eindoordeel door de rechter leek te worden bepaald door de kwestie of asexualiteit wel of niet valt onder de groep ‘LHBTI’s’. Zo ja, dan zou deze asielzoeker gebruik kunnen maken voor de uitzondering voor LHBTI’s (met Algerije aangemerkt als veilig land van herkomst met

³ <https://www.lgbtqnation.com/2022/10/religious-right-now-targeting-sexless-marriages-selfishness-want-ban/>

uitzondering van LHBTI's). Uiteindelijk heeft de Raad van State bepaald dat de 'A' niet onder deze groep valt en is het verzoek van de asielzoeker afgewezen.

Dit oordeel van de rechter heeft verregaande gevolgen voor de asexuele gemeenschap. Het is hierdoor namelijk niet zeker of, telkens wanneer er in wet- en regelgeving wordt gesproken van 'LHBTI', asexualiteit daar ook onder valt. Mogelijk zijn asexuele mensen daardoor niet op dezelfde wijze beschermd als andere LHBTI's.

Wij hopen dat deze vaagheid in de wetgeving in ieder geval deels wordt weggenomen door de voorgenomen wijziging van de Awgb en het Wetboek van Strafrecht. Desondanks is bovenstaande zaak alarmerend als het aankomt op asielwetgeving. Hoewel in Nederland blijkbaar onderscheid wordt gemaakt tussen asexuele personen en andere LHBTI's, kunnen we er niet vanuit gaan dat dit onderscheid ook wordt gemaakt in landen waar bijvoorbeeld homoseksualiteit strafbaar is. Ook is het zo, zoals bovenstaand voorbeeld laat zien, dat uit de kast komen als asexueel kan leiden tot bedreigingen vanuit familie, waardoor naar een ander land vluchten de enige uitweg kan zijn.

Het is onze mening dat asexuele mensen die in hun eigen land niet veilig zichzelf kunnen zijn, welkom zouden moeten zijn in Nederland, ongehinderd door technische details in de Nederlandse wetgeving.

Daarom moet de uitzondering voor LHBTI's in de asielwetgeving expliciet gaan verwijzen naar asexuele personen. Bijvoorbeeld door de afkorting 'LHBTI' te vervangen door 'LHBTIA' of zelfs het nog inclusievere 'LHBTIA+'.

4. (Meer)ouderschap

Hoewel sommige asexuele personen geen seks willen hebben, kunnen ze wel een kindwens hebben. Om deze wens te realiseren zou een persoon of koppel kunnen kiezen voor o.a. ivf, draagmoederschap en meerouderschap. Wetgeving rond deze thema's is echter nog in ontwikkeling en/of moet verder worden uitgebreid. Om ivf-behandeling bij de verzekering vergoed te krijgen is er een medische indicatie nodig.⁴ Het is echter niet duidelijk in hoeverre een stel waarbij een of beide personen asexueel zijn en geen seksuele relatie hebben hierop aanspraak kunnen maken.

In 2021 heeft een Arnhemse rechter al geoordeeld dat de wet aangepast dient te worden zodat ook man-man koppels de medische kosten voor de ivf-behandeling vergoed kunnen krijgen.⁵ De rechtbank oordeelde namelijk dat er geen redenen zijn die het verschil in behandeling rechtvaardigen tussen man-man koppels en stellen of vrouwen die door onvruchtbaarheid geen kind kunnen krijgen. De rechtbank spreekt in dit geval zelfs van ongelijke behandeling.

Momenteel is er voor vrouwen zonder mannelijke partner en vrouwen met een trans man als partner de subsidieregeling Kunstmatige Inseminatie met Donorsemen (KID) beschikbaar.⁶ Een vrouw-man koppel waarin een of beide asexueel zijn en geen seksuele relatie hebben, vallen hier dus niet onder.

Daarnaast is het ook niet duidelijk in hoeverre alleenstaande mannen met een kindwens gebruik mogen maken van draagmoederschap, iets wat in Nederland nauwelijks besproken wordt.^{7 8} Het is nog steeds een veelvoorkomend vooroordeel dat alleenstaande mannen geen kindwens kunnen hebben.

Een van de redenen voor de onduidelijkheden is dat wet- en regelgeving vaak is geschreven met het idee dat de mensen die van deze mogelijkheden gebruikmaken heterostellen zijn die om medische redenen niet zwanger raken. Tegenwoordig is er meer aandacht voor alleenstaande

⁴ https://kennisbank.patientenfederatie.nl/app/answers/detail/a_id/1879 (29-10-2022)

⁵ Rechtbank Gelderland, uitspraak 28 juli 2021, zaaknummer AWB 19/6813. Geraadpleegd op 29 oktober 2022, van uitspraken. <https://uitspraken.rechtspraak.nl/inziendocument?id=ECLI:NL:RBGEL:2021:3995>

⁶ <https://www.dus-i.nl/subsidies/kunstmatige-inseminatie-met-donorsemen> (29-10-2022)

⁷ "dilemmas van dokters: wie krijgt een kind", KRO-NCRV, aflevering 3

⁸ <https://pointer.kro-ncrv.nl/britse-single-man-kind-via-draagmoeder> (29-10-2022)

vrouwen, vrouw-vrouw of man-man koppels met een kinderwens. Wat echter nog niet wordt meegenomen is dat het ook kan voorkomen dat één of meerdere personen binnen een relatie asexueel is en/of geen seks wil hebben door bijvoorbeeld desinteresse of aversie.

Wij steunen het verzoek dat bij minister Kuipers is gelegd door verschillende belangenverenigingen en patiëntenorganisaties om het ivf-draagmoederschap in het verzekerde pakket op te nemen en te laten gelden voor alle soorten gezinsvormen en -situaties.⁹ Dit zou namelijk ook in het voordeel zijn van de asexuele gemeenschap. Daarbij willen we bovendien nog verder gaan: wij vinden dat ivf in het geheel vergoed moet worden, dus bijvoorbeeld ook voor vrouw-man koppels waarbij een of beide partners asexueel zijn en/of geen seks hebben. In dit geval hoeft (mogelijk) geen gebruik te worden gemaakt van een draagmoeder.

Ook zien wij het belang in van een wet rond meerouderschap, aangezien deze ook van waarde is voor de asexuele gemeenschap, en steunen we de verschillende verzoeken aan het kabinet om hier vaart achter te zetten.

5. Wetsvoorstel seksuele misdrijven

Op 28 oktober 2022 stuurden wij samen met COC Nederland, Bi+ Nederland, Transgender Netwerk Nederland (TNN) en de Nederlandse organisatie voor seksediversiteit NNID een brief naar de Tweede Kamer om te vragen de regering op te roepen bij het wetsvoorstel Seksuele misdrijven meer aandacht te hebben voor seksueel geweld specifiek bij LHBTIQA+-personen.¹⁰ Ons standpunt over dit onderwerp staat al verwoord in deze brief, dus die zal ik hierbij niet herhalen.

Wel wil ik benadrukken dat uit internationaal onderzoek uit 2019 blijkt dat 82,2 procent van de ondervraagde asexuele personen te maken heeft gehad met seksueel geweld.¹¹ Dat asexuele personen daar meer mee te maken krijgen dan andere groepen wordt ook door ander onderzoek bevestigd.¹² Er is geen onderzoek naar dit onderwerp bekend dat specifiek over de Nederlandse context gaat. Dat betekent uiteraard niet dat we dit beeld uit internationaal onderzoek kunnen negeren. We willen de politiek daarom waarschuwen om de asexuele gemeenschap bij wetgeving en beleid rondom seksueel geweld niet uit het oog te verliezen.

6. Inclusief taalgebruik

Zoals eerder bij punt 1 is aangegeven, zouden we graag zien dat degenen die wet- en beleidsteksten opstellen een goed beeld hebben van wat asexualiteit inhoudt om te zorgen voor zorgvuldig en inclusief taalgebruik. Ook is het van belang om kennis te hebben van het verschil tussen seksuele en romantische identiteit, en rekening te houden met aromantische personen (die zich tevens kunnen identificeren met elke mogelijke seksuele identiteit). Naast asexuele mensen worden ook aromantische mensen regelmatig over het hoofd gezien, waardoor ze mogelijk niet goed worden beschermd.

⁹ <https://www.meerdangewenst.nl/mdgwp/wp-content/uploads/2022/09/220908-Brief-Aan-minister-Ernst-Kuipers-Uitbreiding-verzekerd-pakket-met-IVF-draagmoederschap-kijk-ook-naar-andere-gezinsvormen-en-situaties.pdf>

¹⁰ <https://www.coc.nl/wp-content/uploads/2022/10/221028-Suggesties-bij-schriftelijke-inbreng-wetsvoorstel-Seksuele-misdrijven-ivm-LHBTIQA-personen-1.pdf>

¹¹ Weis, R., Hermann, L., Bauer, C., Miller, T. L., Baba, A., van der Biezen, T., Campos, A., Smiga, J. A., Tomaskovic-Moore, S., Trieu, T. H., Walfrand, A., & Ziebert, J. (2021). *The 2019 asexual community survey summary report*. The Ace Community Survey Team. Geraadpleegd op 24 augustus 2022, van [asexualcensus.wordpress.com/2019-asexual-communitysurvey-summary-report/](https://www.asexualcensus.wordpress.com/2019-asexual-communitysurvey-summary-report/)

¹² Zie bijvoorbeeld: Australian Human Rights Commission. (2017). *Change the course: National report on sexual assault and sexual harassment at Australian Universities*. Geraadpleegd op 24 augustus 2022, van [humanrights.gov.au/sites/default/files/document/publication/AHRC_2017_ChangeTheCourse_UniversityReport.pdf](https://www.humanrights.gov.au/sites/default/files/document/publication/AHRC_2017_ChangeTheCourse_UniversityReport.pdf)

Bovendien zouden we graag zien dat aan de veelgebruikte afkorting 'LHBTI' een 'A' en/of een '+' wordt toegevoegd. Vooral door het toevoegen van de A wordt asexualiteit een stuk zichtbaarder, wat de inclusie van asexuele personen bevordert.

7. Zorg

In punt 1 over het wetsvoorstel Strafbaarstelling conversiehandelingen is al het een en ander uitgelegd over de problemen die asexuele mensen kunnen ondervinden in de zorg. Bij de NOA zijn er (te) veel verhalen bekend van asexuele personen die door zorgverleners, met name in de ggz, niet serieus worden genomen of waarbij asexualiteit gezien wordt als symptoom van een aandoening. Naast de eerder genoemde strafbaarstelling van conversiehandelingen bij asexuele personen in de gezondheidszorg, zien wij het belang in van bewustwording over asexualiteit in het medisch veld.

Er moet daarom gedegen voorlichting over asexualiteit worden opgenomen in het curriculum van opleidingen in de zorg, vooral bij psychologie en seksuologie. Ook moet er bijscholing over dit onderwerp komen voor personen die momenteel werkzaam zijn in het medisch veld.

8. Onderwijs

Onlangs werd er een manifest voor betere seksuele vorming overhandigd aan minister Dennis Wiersma.¹³ Dit manifest steunen wij van harte, omdat wij het beeld hebben dat de seksuele vorming in het onderwijs de asexuele gemeenschap ernstig tekort doet. Bij de NOA zijn vele verhalen bekend van asexuele personen die er op latere leeftijd achter kwamen dat ze asexueel zijn, terwijl ze dit al op jonge leeftijd hadden kunnen weten als ze er een woord voor hadden. Daardoor hebben ze zich lange tijd alleen gevoeld of dachten ze dat er iets mis met ze was. Ook blijkt uit talloze verhalen dat asexuele mensen die niet van zichzelf weten dat ze asexueel zijn, sneller over hun eigen grenzen heengaan op het gebied van seks.

Daarom zouden we graag zien dat er in het Nederlandse onderwijs (po, vo en mbo) voorlichting wordt gegeven over asexualiteit. Hierbij moet asexualiteit als een waardige optie worden benoemd, en uitleg worden gegeven over de definitie, het asexuele spectrum, aromantiek, consent en niet-normatieve relatievormen.

9. Onderzoek

Een groot deel van de onzichtbaarheid van asexualiteit, zowel in het algemeen als in wet- en regelgeving, wordt veroorzaakt door een gebrek aan onderzoek naar de situatie van asexuele mensen in Nederland. Ook is bestaand onderzoek naar LHBTI's meestal niet inclusief naar asexuele personen.

Buitenlands onderzoek naar asexuele personen laat schrijnende cijfers zien. Om wat cijfers uit de handreiking '10x vraag en antwoord over asexualiteit' te herhalen: Brits onderzoek toont aan dat asexuele mensen ongeveer hetzelfde percentage aan negatieve incidenten ondervinden van huisgenoten als anders seksuele minderheden.¹⁴ Verder blijkt dat asexuele mensen in negatiever

¹³ <https://seksuelevorming.nl/manifest/>

¹⁴ Government Equalities Office. (2018). National LGBT survey: Research report. Geraadpleegd op 24 augustus 2022, van assets.publishing.service.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/721704/LGBT-surveyresearch-report.pdf

licht en als minder menselijk worden gezien dan niet-aseksuele mensen¹⁵, en dat aseksuele personen meer last hebben van angst en psychologische klachten als gevolg van stereotypes en discriminatie¹⁶.

Deze cijfers geven een indicatie van de discriminatie waar aseksuele personen ook in Nederland tegenaan kunnen lopen. Daarbij hebben we bij de NOA veel verhalen gehoord vanuit de aseksuele gemeenschap die het beeld bevestigen dat deze internationale onderzoeken schetsen. We hebben echter geen harde cijfers die specifiek van toepassing zijn op de situatie in Nederland.

Daarom willen wij vragen ervoor te zorgen dat er geld en middelen beschikbaar komen voor onderzoek naar de aseksuele gemeenschap in Nederland. Ook willen we dat asexualiteit in algemeen onderzoek (bijvoorbeeld in opdracht van de overheid) naar seksuele identiteit of de LHBTIQA+-gemeenschap wordt meegenomen. Uiteraard zijn wij bij de NOA bereid om daarin een adviserende rol aan te nemen.

10. Singlisme en niet-normatieve relatievormen

In de handreiking '10x vraag en antwoord over asexualiteit' hebben we een kader opgenomen over singlisme. Uiteraard zijn niet alle aseksuele personen alleenstaand en niet alle singles aseksueel, maar we zien wel dat veel aseksuele personen single zijn of moeite hebben met het behouden van een langdurige relatie. Nog los van het stigma op singles is het helaas zo dat in wetgeving en beleid weinig rekening wordt gehouden met deze groep. Dat kan leiden tot financiële ongelijkheid. Een voorbeeld is de waterschapsbelasting, die betaald wordt per huishouden en niet per persoon. Meerpersoonshuishoudens zijn daardoor goedkoper uit. Ben je single en woon je daardoor alleen? Dan draai je in je eentje op voor de kosten.

Ook niet-normatieve relatievormen, zoals bij polyamorie en niet-seksuele en/of niet-romantische relatievormen worden nog te weinig erkend binnen wet- en regelgeving. Wij zien dat aseksuele en aromantische mensen vaker op zoek gaan naar alternatieven voor 'standaard' of meer geaccepteerde relatievormen. De maatschappij is helaas nog nauwelijks ingericht op bijvoorbeeld relatievormen met meer dan twee partners. Denk bijvoorbeeld aan het huwelijk of bij meerouderschap. Wij juichen wetsvoorstellen toe die leiden tot de emancipatie van personen in niet-normatieve relaties en denken graag mee over de vormgeving daarvan.

Tot zover de thema's die de NOA tot nu toe heeft geïdentificeerd als problematisch. Wij willen hier zelf de komende jaren mee aan de slag om de algehele positie van aseksuele personen in Nederland te verbeteren. Wij nodigen politici en beleidsmakers uit deze onderwerpen ook op te pakken en daarbij de samenwerking met onze organisatie op te zoeken. Wij kunnen alle steun gebruiken bij het verwezenlijken van onze doelen en visie, en zijn dan ook verheugd dat een aantal politici ons al heeft benaderd om te vragen hoe ze kunnen helpen.

In ieder geval bedankt voor uw aandacht. Bij vragen ben ik te bereiken via het onderstaande e-mailadres.

¹⁵ MacInnis, C. C., & Hodson, G. (2012). Intergroup bias toward "Group X": Evidence of prejudice, dehumanization, avoidance, and discrimination against asexuals. *Group processes & intergroup relations*, 15(6), 725-743.

¹⁶ Brotto, L. A., & Yule, M. (2017). Asexuality: Sexual orientation, paraphilia, sexual dysfunction, or none of the above? *Archives of sexual behavior*, 46(3), 619-627; Bogaert, A. F. (2015). Asexuality: What it is and why it matters. *Journal of sex research*, 52(4), 362-379.

Met vriendelijke groet,

Amber Witsenburg, voorzitter

Namens de Nederlandse Organisatie Aseksualiteit

E-mail: a.witsenburg@aseksualiteit.nl

Website: <https://aseksualiteit.nl/>